

JANUSZ
TRZEBIATOWSKI

OLEJ

CYKL
PTAKI

CZĘŚĆ PIERWSZA
PUSTE GNIAZDA

CZĘŚĆ DRUGA
SPEŁNIONE GNIAZDA

CZĘŚĆ TRZECIA
PRZESTRZENIE

WYSTAWA
W MUZEUM HISTORYCZNYM
MIASTA KRAKOWA

„TRZEBIATOWSKI
– TO MALARSTWO NASTROJU
ZMYŚLÓW
SYNTEZY
I PERFEKCJI

W WYPOWIEDZI
ON ARYSTOKRATA SŁOWA...”
Jerzy Madeyski Galeria Piano Nobile 2004

JANUSZ TRZEBIATOWSKI

POLSKA 30-250 KRAKÓW, UL. GAJÓWKA 25, TELEFON: +48 (12) 429 70 40 www.galeriatrzebiatowskiego.pl

Janusz Gerard Stanisław Jutrzenka Trzebiatowski urodził się w Chojnicach 9 lipca 1936 roku. Od 1954 roku nieprzerwanie żyje i pracuje w Krakowie. Jego twórczość to malarstwo, rzeźba plakat, mała forma rzeźbiarska, medalierstwo, a także realizacje w zakresie architektury i scenografii. W dorobku także twórczość poetycka. Za całokształt twórczości odznaczony Krzyżem Kawalerskim i Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Laurem za Mistrzostwo w Sztuce i wieloma innymi odznaczeniami i wyróżnieniami. Członek, Association Internationale des Arts Plastiques AIAP, Federation Internationale De La Medaille FIDEM, Polish Pastel Society of America, Stowarzyszenia Twórczego POLART, Stowarzyszenia Pastelistów Polskich, Związku Polskich Artystów Plastyków, Związku Literatów Polskich, Stowarzyszenia Artystyczno-Literackiego i innych. Wystawiał za granicą w: Anglii, Armenii, Austrii, Belgii, Bułgarii, Czechach, Danii, Estonii, Finlandii, Francji, Hiszpanii, Holandii, Indiach, Irlandii, Izraelu, Japonii, Kanadzie, na Kubie, w Luksemburgu, Meksyku, Niemczech, Norwegii, Polsce, Rosji, Serbii, Słowacji, Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, Syrii, Szwajcarii, Szwecji, Ukrainie, na Węgrzech, we Włoszech. 189 wystawy indywidualne w kraju i za granicą, udział w 479 wystawach międzynarodowych, ogólnopolskich i środowiskowych.

Prace Janusza Trzebiatowskiego znajdują się w następujących muzeach:

1. British Museum, Londyn (Wielka Brytania),
 2. Ermitaż, Sankt Petersburg i inne muzea państwowe w Rosji,
 3. Ogaki Poster Museum (Japonia),
 4. Royal Coin Cabinet, National Museum of Monetary History, Sztokholm (Szwecja),
 5. Lahti Art Museum (Finlandia),
 6. Museo Centro Danteso, Rawenna (Włochy),
 7. Muzeum Sztuki Watykan,
 8. Moravska Galerie, Brno (Czechy),
 9. Museum der Bidenden Kunst, Lipsk (Niemcy),
 10. Musee des Beaux-Arts, Mons (Belgia),
 11. Musee de l’Affiche, Paryż (Francja),
 12. Galeri Konstars Centrum, Malmö (Szwecja),
 13. Museo Consejo Superior de Deportes, Madryt (Hiszpania),
 14. L’Institut Polonaise, Paryż (Francja),
 15. Museum Miasta Strazicy (Bułgaria),
 16. Kunst Hallen, Uppsala (Szwecja),
 17. Laens Land Sting Uppsala (Szwecja),
 18. Musee Olimpique, Lozanna (Szwajcaria),
 19. Mennica Anders Nyborg A/S (Dania),
 20. Conseil Municipal, Saillans (Francja),
 21. Dansk Plakat Museum, Åbyhrj (Dania),
 22. Museum Numizmatyki i Medali, Lwów (Ukraina),
 23. Polnisches Museum in Rapperswill (Szwajcaria),
 24. Zbiory Miasta Beuningen (Holandia),
 25. Światowe Muzeum Plakatu Listowel (Irlandia),
 26. Zbiory Loga 112 Hoyerarde Norge (Norwegia),
 27. Center Culture Jeunesse Musees Provincede Liege (Belgia),
 28. Zbiory Związku Węgierskich Artystów Plastyków w Budapeszcie (Węgry),
 29. Zbiory Polskiej Akademii Nauk w Wiedniu,
 30. Muzej Srema (Serbia),
 31. Muzeum Medali Kremnica (Słowacja),
 32. Muzeum Narodowe w Warszawie,
 33. Muzeum Narodowe w Krakowie,
 34. Muzeum Narodowe w Poznaniu,
 35. Muzeum Narodowe w Szczecinie,
 36. Muzeum Narodowe we Wrocławiu,
 37. Muzeum Śląskie w Katowicach,
 38. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa,
 39. Muzeum Historyczne Miasta Stołecznego Warszawy,
 40. Muzeum Sztuki Medalierskiej we Wrocławiu,
 41. Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku,
 42. Muzeum imienia Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy,
 43. Muzeum Okręgowe w Chełmie,
 44. Muzeum Okręgowe w Lublinie,
 45. Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu,
 46. Muzeum Okręgowe w Sandomierzu,
 47. Muzeum Okręgowe w Tarnowie,
 48. Muzeum Okręgowe w Chorzowie,
 49. Muzeum Historyczno-Etnograficzne w Chojnicach,
 50. Muzeum Piśmiennictwa Kaszubskiego w Wejherowie,
 51. Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie,
 52. Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie,
 53. Muzeum Zachodnio-Kaszubskie w Bytowie,
 54. Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie,
 55. Muzeum PTTK w Puławach,
 56. Muzeum Kresów w Lubaczowie,
 57. Muzeum Teatru w Krakowie,
 58. Zbiory Zamku Królewskiego w Warszawie,
 59. Zbiory Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie,
 60. Muzeum Historii Ruchu Robotniczego w Poznaniu,
 61. Zbiory Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Warszawie,
 62. Zbiory Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie,
 63. Zbiory Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie,
 64. Zbiory Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku,
 65. Zbiory Polskiej Akademii Nauk Zakład im. Ossolińskich we Wrocławiu,
 66. Zbiory Miasta Mikołowa,
 67. Zbiory Kliniki im. Jana Pawła II w Krakowie,
 68. Zbiory Wydawnictwa „Jagiellonia” w Krakowie,
 69. Zbiory Księżnicy Pomorskiej w Buku,
 70. Zbiory Krakowskiego Domu Kultury,
 71. Zbiory BWA w Kielcach,
 72. Zbiory Małopolskiego BWA w Nowym Sączu,
 73. Zbiory BWA w Suwałkach,
 74. Zbiory BWA w Tarnowie,
 75. Zbiory Galerii „Centrum” w Krakowie – Nowej Hucie,
 76. Zbiory Domu Środowisk Twórczych w Łomży,
 77. Zbiory BWA w Bydgoszczy,
 78. Zbiory Myślenickiego Ośrodka Kultury,
 79. Zbiory Fundacji Kultury Polskiej w Warszawie,
 80. Galeria Sztuki Współczesnej DK HTS w Krakowie,
 81. Galeria Sztuki PSM w Krakowie - Nowej Hucie
 82. Kolekcja „Sacro Art” Krakowie,
 83. Kolekcja BWA w Olkusz,
 84. Kolekcja BWA w Miechowie,
 85. Kolekcja Warmińsko-Mazurskiej Filharmonii w Olsztynie,
 86. Galeria Sztuki Współczesnej w Chojnicach,
 87. Zbiory Ministerstwa Kultury i Sztuki w Warszawie,
 88. Zbiory Towarzystwa Pastelistów Polskich w Nowym Sączu,
 89. Zbiory Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa,
 90. Zbiory „Kuźnicy” w Krakowie,
 91. Zbiory BWR w Krakowie,
 92. Zbiory Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Miasta Bydgoszczy.
 - 93. Muzeum Janusza Trzebiatowskiego w Chojnicach (Kolekcja 366 dzieł).**
 - 94. Kolekcja stała malarstwa J. Trzebiatowskiego Rubinstein Residence Kraków**
 - 95. Muzeum Janusza Trzebiatowskiego w Siennicy Różanej (w organizacji).**
- Także w licznych zbiorach prywatnych w kraju i za granicą, m. in. w Austrii, Armenii, Anglii Belgii, Republice Czech, Danii, Finlandii, Francji, Holandii, Hiszpanii, Irlandii, Kanadzie, Niemczech, Rosji, Słowacji, Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, Szwajcarii i Szwecji.

Wydął następujące tomiki poezji:

1. *Poezje*, postłowie Stanisław Franczak, Oficyna Wydawnicza KKAL, Kraków 1993,
 2. *Przyjaciółko moja*, postłowie Maciej Naglicki, Oficyna Wyd. Agat-Print, Kraków 1994,
 3. *Ogrody sztuki*, postłowie Michał Ciechański, Oficyna Wyd. KKAL, Kraków 1996,
 4. *Przestrzenie miłości*, postłowie Michał Siemaszko, Oficyna Wyd. KKAL, Kraków 1997,
 5. *Fotografie pamięci*, wstęp Piotr Augustynek, Wyd. ST POLART, Kraków 1999,
 6. *Ona*, wstęp Bolesław Faron, Kraków 2001, Wyd. J. T. Chełm – Kraków 2003,
 7. *Pomiędzy*, wstęp Jan Pieszczechowicz, Oficyna Wyd. Agat-Print, Kraków 2004,
 8. *Zapiski*, wstęp Jan Pieszczechowicz, Wydawnictwo ST POLART, Kraków 2005,
 9. *Dotyk*, Wydawnictwo Stowarzyszenia Twórczego POLART Kraków 2007,
 10. *Pieta*, wstęp Stanisław Dziedzic, Wyd. Towarzystwa Słowaków w Polsce 2010.
- Także liczne publikacje w wydawnictwach prasowych, książkach i almanachach.

CZARNE KRUKI

RYUNKI, GRAFIKI I PASTELE JANUSZA TRZEBIATOWSKIEGO

Kruki – mają wieloznaczne konotacje oraz znaczenia symboliczne lub metaforyczne. Za „białym krukiem” kryje się coś wyjątkowego i rzadkiego, mało spotykanego lub istniejącego albo wydanego w niewielkiej ilości egzemplarzy. Artyście malarzowi lub krytykowi sztuki „czarne kruki” kojarzą się natychmiast ze słynnym obrazem Vincenta van Gogha „Czarne kruki nad łanem zboża”. To było ostatnie płótno targanego szaleństwem artysty. Malując go, strzelił do siebie z pistoletu. Jeszcze trochę żył, ale rana okazała się miazdząca i śmiertelna...

Rysunki, grafiki i pastele Janusza Trzebiatowskiego z cyklu „Ptaki” kojarzą mi się właśnie z nadlatującymi nad łan zboża krukami, ale ich forma jest bardziej zbliżona do dynamicznego i agresywnego znaku, ideogramu, abstrakcyjnej plamy, czarnego proporca. Rysunki i grafiki Trzebiatowskiego rozegrane są w czerni i bieli, natomiast pastele w antagonistycznych barwach czerni, czerwieni, brązu, ugru, zieleni, błękitu czy granatu. Ostre formy ptaków zderzają się z różnego typu tłem, powietrzem, przestrzenią, raz bardziej gęstą, nasyconą i kolorową, a raz rozrzedzoną, siną, ciemnobrunatną, a nawet czysto czerwoną. Cały dramat tych efemerycznych i ekspresyjnych prac dzieje się w zderzeniu rozwichrzonych i ostrej formy ptaka z pulsującym, czasami ciemnym, a czasami twardym lub kolorowym otoczeniem.

Obserwując od lat twórczość malarską Janusza Trzebiatowskiego pozwolę sobie zauważyć, że cykl „Ptaków” sumuje jakby jego doświadczenia i poszukiwania, ba nawet podejmuje pewne ryzykowne eksperymenty. Trzebiatowski decyduje się na eksploatację jednego motywu i odnajduje w tym możliwość piętrzących się permutacji. Daje mu to autentyczną, artystyczną wolność i swobodę, co wykorzystuje na kolejne i dalsze warianty ujmowania niby podobnej formy, ale dającej zaskakującą różnorodność, a zarazem jednorodność. Lapidarna forma czarnych sylwetek ptaków w rysunkach i grafikach Trzebiatowskiego przypomina kaligraficzny ideogram, wyzwala lekkość i ruch, ostrość i migotliwość, co pasuje jak ulał do natury ptasiej, jak również do sposobu pojawiania się w naszych przyziemnych obserwacjach.

Ptaki są symbolami wolności, swobody, wysokiego lotu, ale czarne kruki są zwiastunami grozy, żałoby i nieszczęścia. Trzebiatowskiego ogarnęła ptasia obsesja, ale nareszcie, jak mi się wydaje, odnalazł pełne zastosowanie dla swojego aluzyjnego języka plastycznego, w którym abstrakcyjna rozgrywka organicznych, obłych form zawsze sugeruje coś jednak innego,

odsyla nas do innego, wewnętrznego świata, w jaki uwikłane jest nasze ciało. Kiedyś Trzebiatowski starał się podążać ku tajemnicom mrocznej metafizyki, ale też ku źródłom energii, które są pierwotnym impulsem w naturze człowieka. Swoimi wariacjami i etiudami na temat ptaków dotarł do syntezy potęgującej maksymalnie wyraz i ekspresję przy jakże dość świadomie samoograniczonych środkach wyrazu. To się często nazywa trafnością i siłą, która zrodziła się z dojrzałości. Draśnięcia szybko zarysowanych linii, wyraziste krawędzie zawitych plam. Myślenie i kreowanie linearne oraz sylwetowe i ten polot potrzebny do ukazania w locie lotnych ciał ptaków. Jest w tych motywach rysunkowych i graficznych coś ze sztuki japońskich mistrzów, którzy więcej czasu spędzają na medytacji i koncentracji po to, aby później, korzystając z wypracowanej w czasie kondensacji, szybko, pewnym ruchem, czasami spazmatycznie, błyskawicznym gestem pędzla uchwycić i wyrazić dynamikę lotu ptaka, kołysanie się gałęzi, zapach kwiatu, czy zwinne ciało prężącego się tygrysa albo nerwową czujność rozglądającej się małpy...

W swoich ptaszęcych pastelach Janusz Trzebiatowski jest bardziej wizjonerem niż łowcą spostrzeżeń. Pastele są gęstsze, kolorowe, sylwetki ptaków przypominają czasami fantastyczne stwory, które rozszerzonymi z podziwu oczami obserwujemy w chmurach. Mam skojarzenia z apokaliptycznymi smokami, hydrami, bestiami, ale również z płomieniami nabrzmiałych, erotycznych języków, kiedy czułe i organiczne fałdy oddychają „ustami swojej płci” – jak w swoich drastycznych lirykach określał to Rafał Wojaczek. Jednak, wydaje mi się, że jeden z najpiękniejszych wierszy o ptakach napisał Artur Rimbaud. Mam tu na myśli wiersz p.t. „Kruki”, którego fragmenty pasują do Trzebiatowskiego popisów elokwencji plastycznej. Rimbaud zaczyna swój utwór kreślić tak (cytuję z pamięci): „Gdy szron osrebrzy nasze łany / kiedy zapadłe senne sioła / na Anioł Pański dzwon zawoła / nad zmarłym światem rozbujany / Niech z Twoich niebios Panie Boże / spłynie k nam drogich kruków morze / (...) Na polach kraju gdzie się pleni / wczorajszych zmarłych grób przy grobie / kołujcie w smutnej swej żałobie / by człowiek baczył o jesieni / Twój krzyk żałobny ty nasz ptaku / niech nas przy wiecznym skupia znaku”.

Czarne ptaki rysowane przez Janusza Trzebiatowskiego są także dla nas jakimś nie od razu odgadniętym znakiem...

STANISŁAW TABISZ

Kraków, 30-31 marca 2011

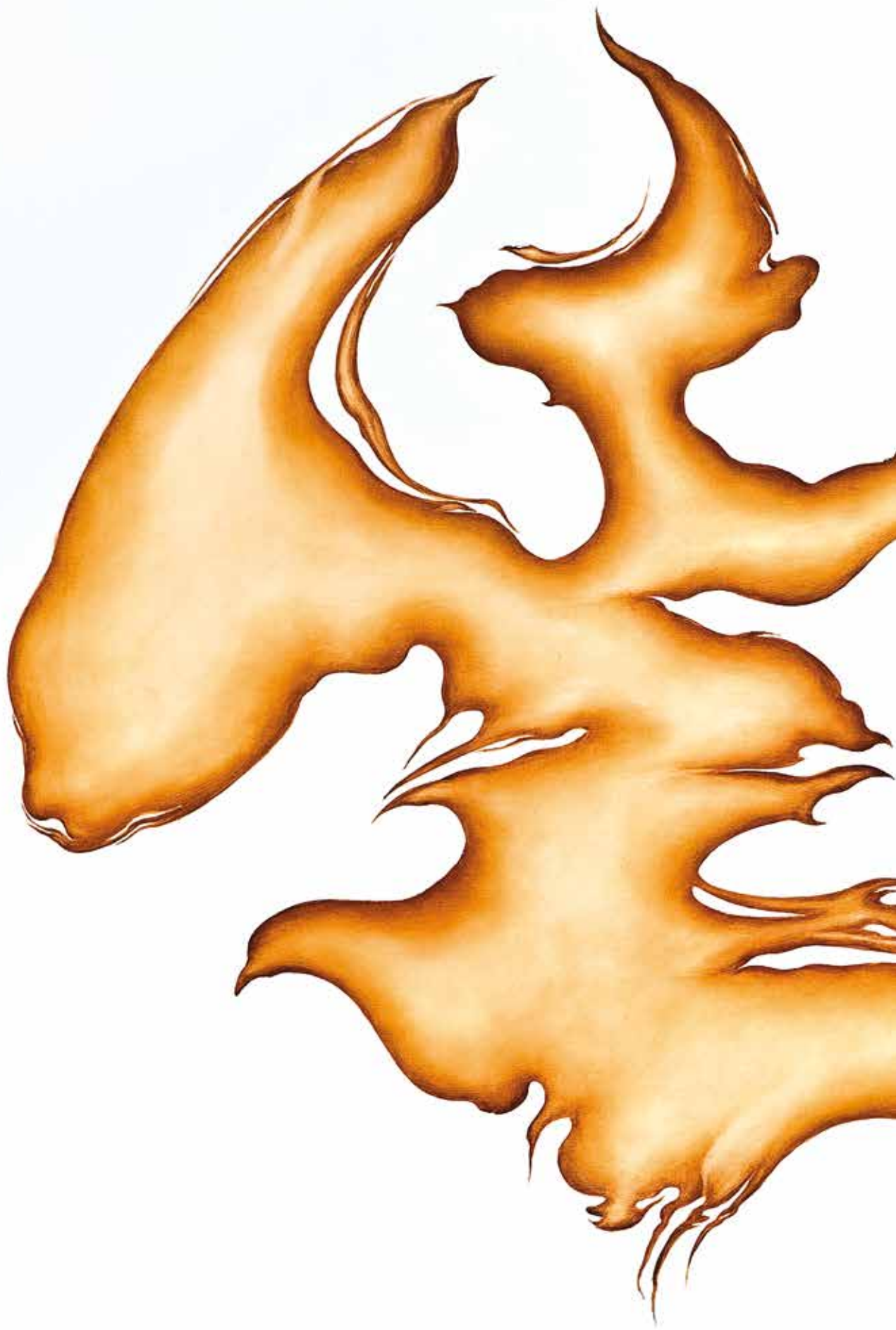

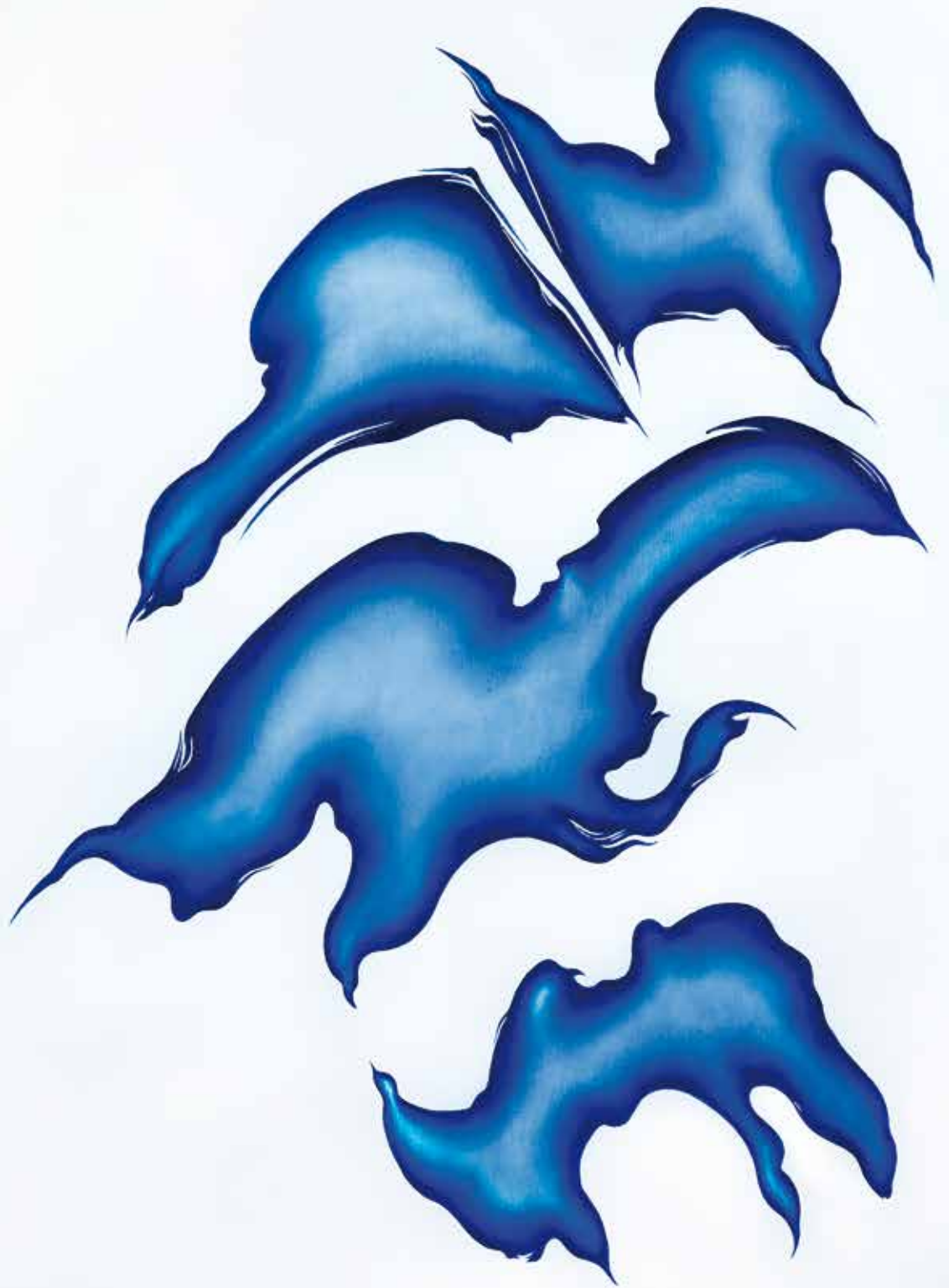

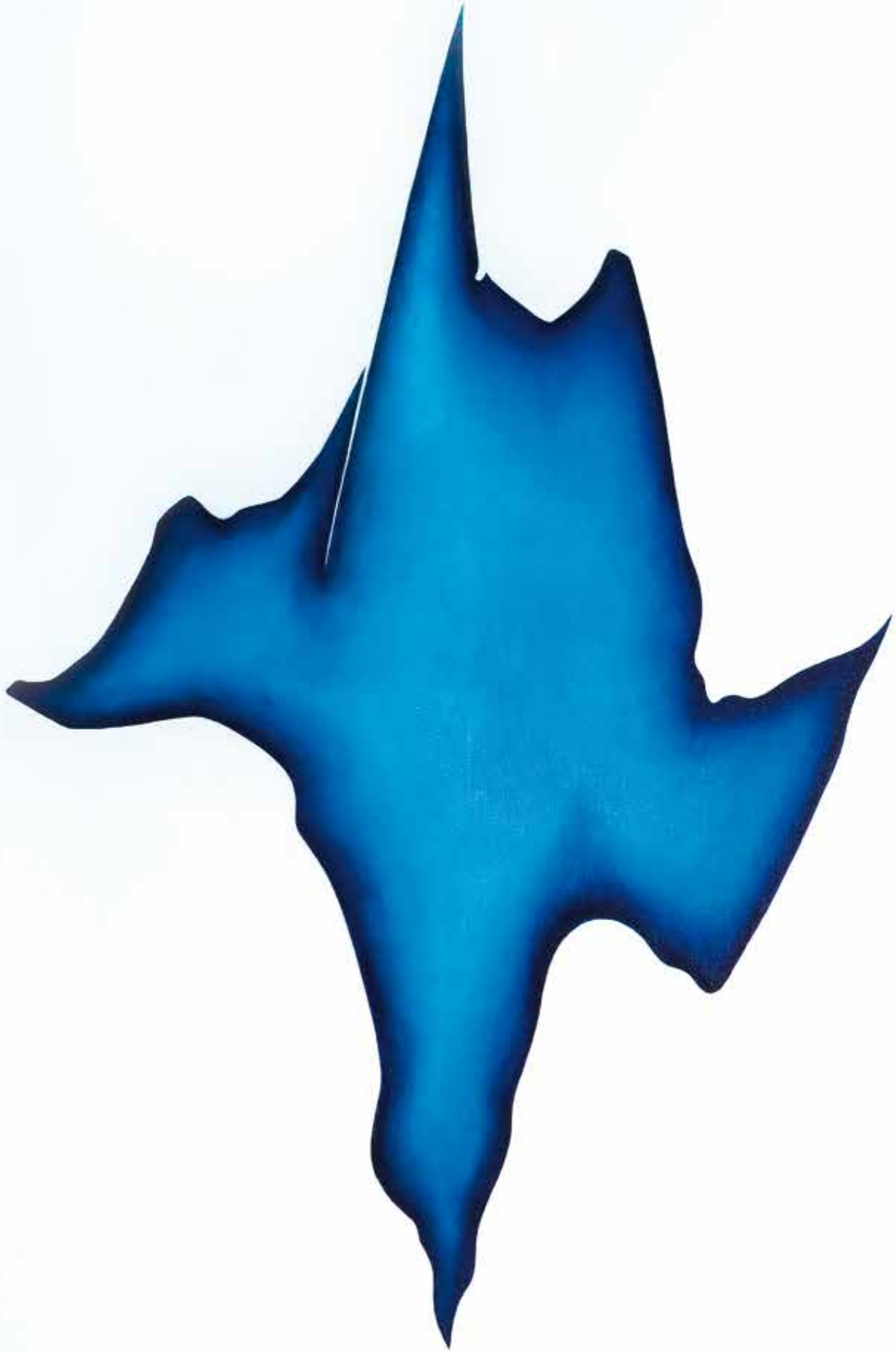

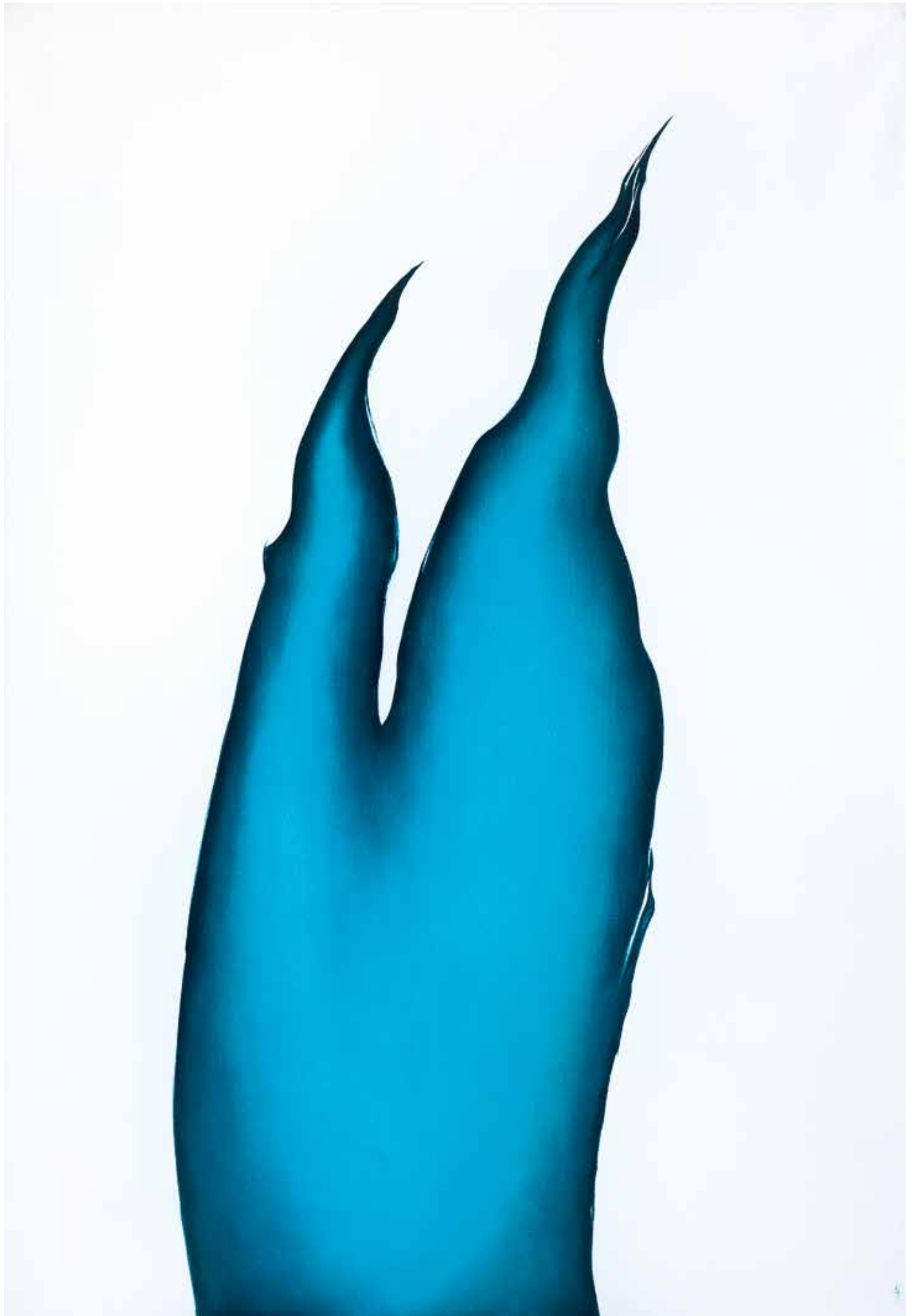

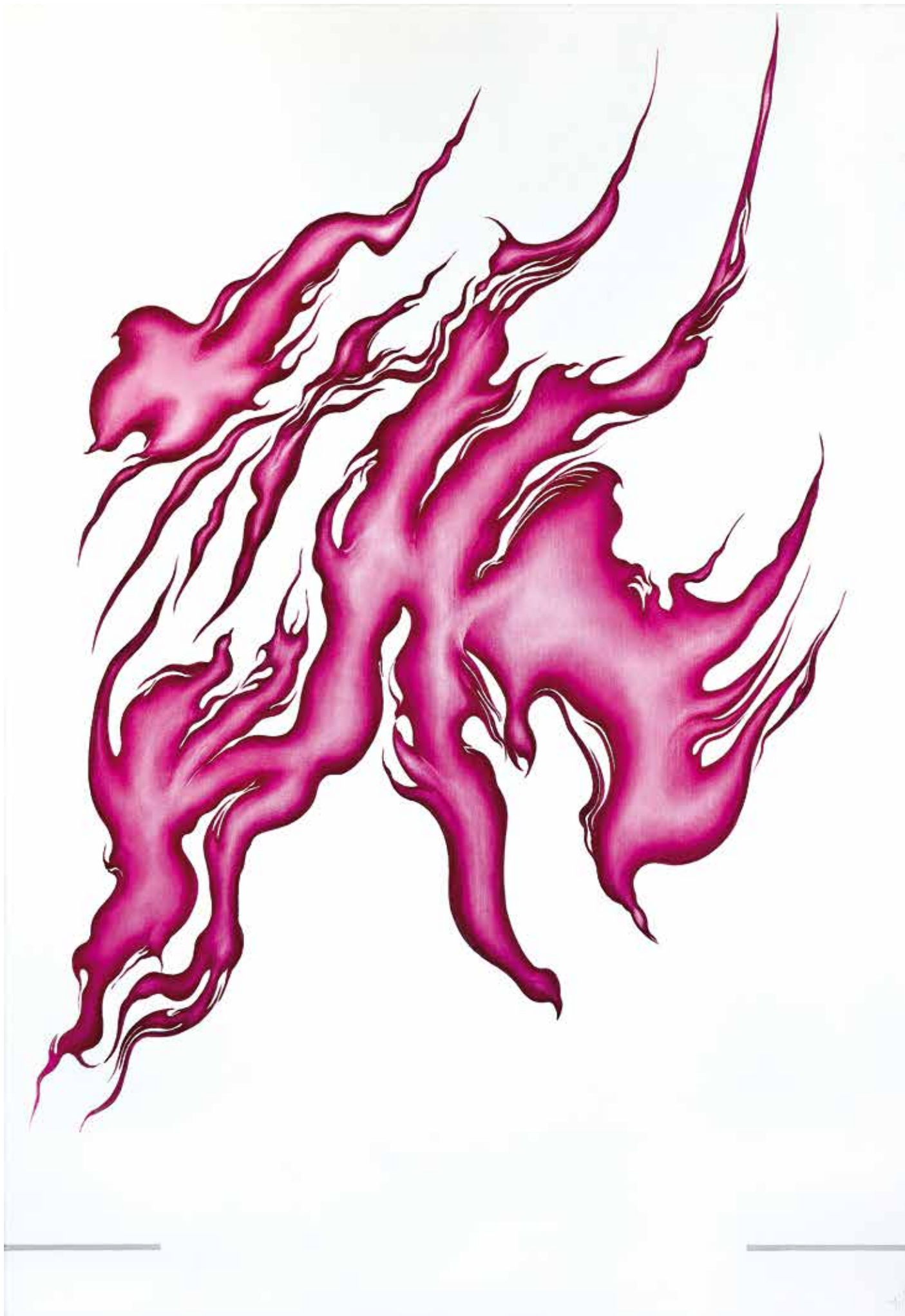

© COPYRIGHT BY JANUSZ TRZEBIATOWSKI

FOTOGRAFIA AUTORA
ARCHIWUM

REPRODUKCJE
MIROSŁAW SIKORSKI

UKŁAD GRAFICZNY I PRZYGOTOWANIE DO DRUKU
ŁUKASZ BUCHAŁA

WYDAWCA:
TOWARZYSTWO SŁOWAKÓW W POLSCE
UL. ŚW. FILIPA 7, 31-150 KRAKÓW
TEL.: (+48) 12 634-11-27
FAX: (12) 632-20-80
E-MAIL: zg@tsp.org.pl
www.tsp.org.pl

ISBN: 978-83-7490-397-4

ZREALIZOWANO
PRZY WSPARCIU FINANSOWYM
GMINY KRAKÓW